

Tiltaksrapportering for Handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet (2013-2016) per 31.12.2016

Tiltak 1: Fortsatt minoritetsrådgivere i skolen (BLD)

Ansvarlig utfører: IMDi Øst. Kontaktperson: Akhtar Chaudhry, akc@imdi.no

Budsjett: Lønns- og driftsmidler til minoritetsrådgiverne

Ved utgangen av 2016 var det totalt 23 minoritetsrådgivere (MR) som dekket fire ungdomsskoler, to ungdoms- og videregående skoler, 16 videregående skoler og ett veiledningssenter. Året har vært preget av store utskiftninger i minoritetsrådgiverstaben. Av 23 har 12 tiltrådt stillingene i løpet av 2016, de fleste i starten av året. De har mottatt opplæring i IMDi og fått en erfaren MR som mentor i oppstartfasen. Nye minoritetsrådgivere har valgt å fokusere på tillitsbygging og arbeid med enkeltsaker. IMDi antar at dette har bidratt til den markant økningen i antall saker i 2016, sammenliknet med tidligere år.

IMDi har i 1. halvår 2016 gjennomgått erfaringer med MR-ordningen. Anbefalinger for videreutvikling av stillingsfunksjonen ble oversendt til Justis- og beredskapsdepartementet (JD) i april d.å. IMDis hovedanbefaling var at MR-ordningen videreføres på permanent basis etter 2016 og at arbeidsgiveransvaret for samtlige stillinger overføres til fylkeskommunen.

Resultatmål 1: Minoritetsrådgiverne skal arbeide for å forebygge ekstrem kontroll og fremme gode oppvekstmuligheter for barn og unge.

Forebyggende og holdningsskapende arbeid overfor elever på ungdoms- og videregående skoler skjer blant annet ved å ta opp temaet i undervisningen. «Retten til å ta egne valg – Ideer til undervisningsopplegg om tvangsekteskap og nærliggende temaer», brukes mye og er fortsatt en viktig ressurs for minoritetsrådgivere og lærere. ART¹, Trygg læring² og Gatemegling³ er eksempler på metoder som brukes i konfliktforebyggende arbeid. Samtalegrupper, ulike kurs og metoder som f.eks. Flexid⁴ bidrar til å gi elevene økt bevissthet om egen identitet, ressurser, muligheter og valg i møte med utfordringer, bl.a. i forhold til utdanning, framtid, eget liv og valg

---

¹ ART er en metode for trening av sosial kompetanse med tre komponenter; trening av sosiale ferdigheter, sinnekontrolltrening og trening i moralsk resonnering, utviklet ved Syracuse University i New York.

<http://forebygging.no/en/Metode/Konkrete-tiltak-og-programmer/Anbefalte-program-og-tiltak/Tiltak-for-utsatte-grupper/ART--trening-i-sosial-kompetanse/Les-presentasjon-av-ART/>

² Trygg Læring for skolen er et systemtiltak som omfatter elever, lærere og skoleledelse, og skjer gjennom undervisning, trygghetsskapende aktiviteter og konflikthåndtering. <http://trygglaring.no/skole/?language=en>

³ <https://www.rodekors.no/tilbudene/gatemegling/>

⁴ Flexid er en metode for å forebygge psykiske problemer, konflikter i hjem og samfunn, og gjengdannelser, som følge av mangelfull integrering og opplevelse av rotløshet. Målet er å gi deltakerne økt bevissthet om egen identitet, ressurser, muligheter og valg i møte med utfordringene de møter. Navnet Flexid henspiller på det å ha en fleksibel identitet. <http://www.flexid.no/>

av ektefelle. Elevene har et tydelig behov for slike samtalegrupper og kurs. Elevene blir bedre kjent med hverandre og med minoritetsrådgiver. De blir sett og får god oppfølging. Forebygging er vanskelig å måle, men det er grunn til å tro at samtalegrupper har bidratt til at elever fullfører og består skolen, og at refleksjon over spørsmål som handler om deres liv er av betydning. Evalueringer av samtalegruppene viser at fokus på ressursene til ungdommene, stolthet og fordeler knyttet til det å ha en flerkulturell bakgrunn har vært en hensiktsmessig tilnærming i det forebyggende arbeidet. I 2016 meldte flere MR om gode tilbakemeldinger fra elever etter møter med ressurspersoner og samfunnsdebattanter⁵, som kan motiverte og inspirerte unge som selv står i et kulturelt krysspress.

«Vi oppnådde et fantastisk resultat, tross av tanken på hvor begrenset tid vi hadde, dette er noe av det mest vellykket prosjekt jeg har vært med på. Etter endt kurs var guttene helt forandret. De hadde helt annet syn på det norske samfunnet enn tidligere, der de hadde mange fordommer. (...) En av guttene sa: «Jeg har lært mer av å delta i flexID enn de tre årene jeg har gått på denne skolen». (sitat MR som gjennomførte Flex-id –kurs i 2016)

I 2016 rapporterte minoritetsrådgivere om totalt 261 nye saker. Det er 114 flere enn i 2015, altså en markant økning. I likhet med 2015 gjaldt de fleste saker i 2016 ekstrem kontroll (44 prosent), trusler/vold (28 prosent) og frykt for tvangsekteskap (13 prosent). Den store økningen i antall saker kan henge sammen med at hele 12 MR startet i 2016, med en kontrakt ut året. Mange av disse prioriterte å arbeide elevrettet for å avdekke saker om tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige frihetsbegrensninger, og bistå elever som er utsatt for disse formene for vold. MRer som har stått lenge i stillingen kan oppleve «slitasje» knyttet til å veilede i saker om vold, og legger større vekt på den delen av mandatet som dreier seg om kompetanseheving og samarbeid.

Tabellen viser antall saker rapportert inn under gjeldende *Handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet (2013-2016)*.

Kategori	2013	2014	2015	2016	Totalt
Ekstrem kontroll	79	47	56	116	298
Trusler/vold	77	64	39	73	253
Frykt for tvangsekteskap (TVE)	29	27	30	35	121
Etterlatt i utlandet	12	8	9	10	39
Frykt for å bli etterlatt i utlandet	10	5	6	11	32
Gjennomført TVE	9	3	6	6	24
Gjennomført kjønnslemlestelse (KLL)	1	3	1	6	11
Frykt for KLL	4	0	0	4	8
Frykt for TVE og KLL	1	0	0	0	1
Totalt	222	157	147	261	787

I tillegg til sakene som faller inn under minoritetsrådgivernes mandat, har de en rekke samtaler om psykososiale utfordringer, som fravær/fracfall, psykisk helse, konflikter hjemme og rus, såkalte «annet-saker». De telles ikke med i oversikten over antall nye saker, men utgjør en vesentlig del av minoritetsrådgivernes arbeid.

⁵ F.eks Amal Aden og Nancy Herz m.fl.

I en del av «annet-sakene» kommer den unge gradvis ut med sin historie om ekstrem kontroll og frykt for tvangsekteskap. Å følge opp «annet-saker» er altså viktig for å bygge tillit og avdekke saker. Samtidig viser forskning at et stort antall saker henvises til minoritetsrådgiver alene fordi eleven har minoritetsbakgrunn.⁶ En slik henvisningspraksis virker segregerende og bryter med prinsippet om en universell skole og likeverdige offentlige tjenester. Dette er et iboende dilemma ved minoritetsrådgiverordningen. Her bør samarbeidspartnerne, altså skoleverket og IMDi, jobbe for å finne gode løsninger sammen.

Ved noen av skolene har MR et særlig fokus på bestemte elevgrupper, som f.eks. elever med kort botid i Norge, gutter og enslig mindreårige. Elever som er/kan være sårbare for rekruttering til ekstreme miljøer har også vært en prioritert målgruppe ved mange av skolene. Tiltak og metoder for å forebygge radikaliserings og ekstremisme har vært gjennomført i samarbeid med Salto⁷/SLT, DEMBRA⁸, Nansen Fredssenter m.fl.

Måloppnåelse 1: Arbeidet er videreført i 2016. Samtalegrupper for ulike målgrupper bidrar til bevisstgjøring og refleksjon over eget liv og retten til å ta egne valg. Kompetanseheving bidrar til at skoleansatte og ansatte i andre tjenester kan avdekke saker om tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet, og bistå personer som er utsatt for disse formene for vold. Antall nye saker økte fra 147 i 2015 til 261 i 2016. Flest saker handlet om ekstrem kontroll, trusler og vold. Tilnærminger og prioriteringer i det forebyggende arbeidet kan forklare noe av økningen.

Resultatmål 2: Utprøving av modeller for tettere tilknytning til skolen.

IMDi har to ulike modeller for samarbeid med skoleeiere om minoritetsrådgiveres arbeid på skolene: Samarbeidsavtaler og pilotavtaler.

Samarbeidsavtalene mellom IMDi og skoleeiere i sin nåværende form ble inngått i 2013. IMDi har fortsatt det formelle arbeidsgiveransvaret, men minoritetsrådgiverne er tettere knyttet til skolene enn tidligere ved at den daglige personaloppfølgingen er overført til skoleleder. Mange minoritetsrådgivere opplever dette delte arbeidsgiver- og personalansvaret som utfordrende på grunn av todelt tilhørighet. Samtidig viser rapportering fra skoleledere at ordningen er relativt godt integrert i skolene. De aller fleste minoritetsrådgivere er nå inkludert i skolens rådgiverteam, deltar i ressursteam/elevtjeneste, samt at arbeidsplaner er lederforankret og inkludert i skolens strategiske plan. Et annet tegn på tettere tilknytning er at minoritetsrådgiverne i stor grad samarbeider med skolens ansatte om gjennomføring av aktiviteter som f.eks. undervisningsopplegg og samtalegrupper. IMDi har samarbeidsavtaler med Oslo kommune, Akershus fylkeskommune, Askim kommune, Skedsmo kommune, Stavanger kommune, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Trondheim kommune og Vest-Agder fylkeskommune.

---

⁶ Et blikk inn i skolen. Minoritetsrådgivere sett fra brukernes ståsted. Fafo-rapport 2015:40. Bredal m.fl.

⁷ SaLTo er samarbeidsmodellen til Oslo kommune og Oslo politidistrikt for å forebygge kriminalitet og rusmisbruk blant barn og unge.

⁸ Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme, Dembra, er et tilbud om kompetanseheving for skoler for forebygging av antisemittisme, rasisme og udemokratiske holdninger. <http://dembra.no/>

Ved utgangen av 2016 har IMDi fire pilotavtaler, der minoritetsrådgiver er ansatt av fylkeskommune/kommune, mens IMDi finansierer stillingen gjennom refusjon av lønn. Det gjelder Mysen vgs i Østfold, Galterud ungdomsskole i Drammen, Tiller vgs i Trondheim/ Sør-Trøndelag og Drammen vgs i Buskerud.

Minoritetsrådgiverne på Drammen og Tiller vgs har base på disse skolene, men en brøk av deres stillinger er avsatt til kompetanseheving av skoleansatte i hele fylket. En slik delt løsning har vist seg hensiktsmessig i forhold til målet om å styrke kompetansen om tvangsekteskap og relatert problematikk, utover skolen der MR er plassert.

Måloppnåelse 2: Arbeidet med å knytte minoritetsrådgiverne tettere til skolen har gitt gode resultater innenfor eksisterende rammebetingelser. Samarbeidsavtaler som deler opp arbeidsgiver- og personalansvaret vurderes ikke som optimale verken for skolene, minoritetsrådgiverne eller IMDi. Pilotavtalene som definerer deler av stillingen til kompetanseheving utover skolen der MR er plassert, bidrar til å styrke kompetansen blant skoleansatte i fylket generelt. Mandatet og alternative måter å organisere ordningen på er blitt utredet av IMDi og anbefalinger sendt JD våren 2016.

Resultatmål 3: Minoritetsrådgiverne skal bidra til kompetanseutvikling og kompetanseheving i skolesektoren og hos samarbeidspartnere.

Kompetanseheving om tvangsekteskapsproblematikk skjer først og fremst når minoritetsrådgiver drøfter saker i rådgivermøter og med andre ansatte på skolen. I noen tilfeller veileder de andre skoleansatte i å håndtere saker. Samarbeid i enkeltsaker, utarbeidelse og implementering av rutiner har vist seg å gi stort læringsutbytte for alle involverte. I tillegg holder minoritetsrådgiverne foredrag for ansatte i skolen, det øvrige hjelpeapparatet i kommuner/bydeler, i forbindelse med større regionale og nasjonale arrangementer og for studenter på høyskoler og universitet. Et godt strategisk «grep» i arbeidet med kompetanseheving i skolesektoren har vært å holde foredrag på seminar som samler rådgivere fra hele fylker eller hele landet.

Til tross for minoritetsrådgiverordningen svarte nesten halvparten (46 %) av ansatte på skoler med MR i 2015 at det stemte nokså eller svært dårlig at de selv har kompetanse på disse områdene. IMDi anbefaler at arbeidet med kompetanseheving blant skoleansatte styrkes. Dette er i 2016 spilt inn til JD i anledning utarbeidelse av ny handlingsplan for perioden 2017-2020.

IMDis faglige oppfølging av minoritetsrådgiverne har i 2016 bestått av kurs, veiledningstilbud og fagsamlinger. Våren 2016 holdt RVTS kurs for MRene om «Hvordan samtale med barn og unge om vold og seksuelle overgrep». IMDi har organisert veiledning i regi av RVTS fem ganger i løpet av 2016, som dekker MRers behov for å ta opp egne opplevelser av elevsaker. Veiledningen fungerer også som en arena for erfaringsutveksling, nettverks- og identitetsbygging blant MRene, som er spredt over 7 fylker.

IMDi har satt søkelys på følgende temaer på fagdager der MR enten har deltatt alene eller sammen med integreringsrådgiverne⁹ (IR) og andre fagpersoner:

---

⁹ IMDis spesialutsendinger til Tyrkia, Pakistan, Kenya og Jordan

- Hvordan påvirkes skolene og elevene av krig, konflikt og humanitær nød i elevenes/familiens opprinnelsesland?
- Ny straffelov, Haag 96 konvensjonen, endringer i barnevernloven og barneloven, samt skilsmisseproblematikk
- Juss for minoritetsrådgivere
- Konfliktrådets arbeid og erfaringer – hvordan samarbeide?
- Rutiner og anbefalinger ved bekymring i forbindelse med utenlandsreiser
- Barneekteskap
- Lover og praktisk tilnærming i arbeidet med vold i nære relasjoner.
- Æresrelatert vold og sosial kontroll – når kontrollen får alvorlige konsekvenser.

Måloppnåelse 3: Minoritetsrådgiveres kompetansehevingstiltak når ut til en bred målgruppe, på ulike nivåer. Samarbeid om og erfaringsdeling fra arbeid med utsatt ungdom på den enkelte skole, kombinert med foredrag på andre arenaer, vurderes som en god metode for kunnskapsoverføring. Det observeres imidlertid en stor variasjon innad i og mellom tjenestene, og det er fortsatt en vei å gå før arbeidet mot tvangsekteskap er en fullt integrert del av skolenes kompetanse og beredskap. En betydelig andel av de ansatte ved de aktuelle skolene uttrykker at de selv opplever å ikke ha tilstrekkelig kompetanse i møte med elever med innvandrerbakgrunn. Det er derfor behov for økt innsats og/eller større grad av systematikk i arbeidet med kompetanseheving i skolesektoren. Det er viktig at skoleledere og skoleeiere legger til rette for dette.

Resultatmål 4: Minoritetsrådgiverne skal bidra til å utvikle et godt samarbeid i offentlig sektor og frivillige organisasjoner.

Minoritetsrådgiverne bidrar til bedre samhandling mellom ulike offentlige etater, f.eks. ved å arrangere nettverksmøter i forbindelse med enkeltsaker. Mange minoritetsrådgiverne deltar også i faste og etablerte tverretatlige møter, på bydels-/kommunenivå eller fylkes-/regionnivå, og har blant annet vært involvert i utvikling av lokale rutiner og planer. Denne form for strategisk arbeid er viktig for å forankre kunnskap på system- og ledernivå. Det er også viktig for å få informasjon om kunnskapsbehovene hos de ulike samarbeidspartene, slik at utvikling av kompetansehevingstiltak blir mest mulig målrettet. Deltakelse i SaLTo/SLT-nettverk har vist seg svært nyttig i så måte. En annen tilnærming er samarbeid med bydel-/kommuneledelse i utarbeidelse av rutiner og kompetanseplaner. En tilbakemelding fra MRene er at det er stor variasjon i hvor godt samarbeidet med ulike instanser fungerer. Taushetsplikten og hvordan denne forstås og praktiseres, kan stå i veien for god og helhetlig oppfølging av de utsatte. Mange minoritetsrådgiverne har et samarbeid med frivillige organisasjoner om forebyggende aktiviteter som samtalegrupper, gatemekling og ulike typer holdningsskapende arbeid.

Måloppnåelse 4: Arbeidet er videreført i 2016. Det samarbeides med et vidt spekter av offentlige og frivillige organisasjoner, varierende i forhold til problemstilling. Politi, barnevern og NAV er sentrale samarbeidspartnere i saker der elever er utsatt for tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige frihetsbegrensninger. Det rapporteres hovedsakelig om godt samarbeid med disse instansene, men også om utfordringer i samarbeidet som skyldes manglende fenomenforståelse (i instansene) og/eller forståelse av lovverk (herunder taushetsplikt, opplysningsplikt og avvergelsesplikt).

Resultatmål 5: Bedre samarbeid mellom skolen og foreldrene.

Minoritetsrådgivere jobber med foreldresamarbeid på mange måter, både gjennom individuelle samtaler om ulike tema, og foreldremøter der ulike tilnærminger for å sikre god deltakelse av foreldre med minoritetsbakgrunn prøves ut. Dette er viktige bidrag til skolens arbeid for et godt samarbeid med foreldre om elevenes faglige og psykososiale utvikling.

Pilotprosjektet «Forsterket foreldresamarbeid» er videreført, med skolen som hovedansvarlig. Prosjektets hovedgrep er å forankre metodikk for involvering av foreldre med minoritetsbakgrunn hos skoleledelsen. Foreldre får en rolle som ressurspersoner ved å delta i planlegging og gjennomføring av møter og dialog med skolen. Ledelsens engasjement gir kontaktlærerne en styrket plattform for sitt arbeid med å bygge tillit og skape dialog med foreldrene.

Måloppnåelse 5: Minoritetsrådgiveres daglige arbeid er i seg selv en viktig styrking av skolens foreldresamarbeid, men er sårbart da det ofte henger på minoritetsrådgivers tilstedeværelse. Lederinvolvering, oppfølging over tid, bruk av tolk og at det settes av ekstra/tilstrekkelig ressurser til forberedelse og gjennomføring av møter, er viktig. Foreldre bør involveres i å identifisere temaer for møtene. Dette motiverer til deltakelse, bygger tillit og bidrar til gjensidighet i kunnskapsdelingen. IMDi, i form av MR, bidrar med sin kompetanse for at dette samarbeidet skal lykkes.

Tiltak 5: Kunnskapskonferanser rettet mot ansatte i barnehager, grunnskole og asylmottak (BLD, JD, KD, HOD)

Ansvarlig utfører: IMDi Øst

IMDi Vest, kontaktperson Ohene Aboagye oab@imdi.no

IMDi Sør, kontaktperson Ingrid Sætre isa@imdi.no

IMDi Indre-Øst, kontaktperson Eva Kahn ekh@imdi.no

IMDi Nord, kontaktperson Dulo Dizdarevic ddi@imdi.no

IMDi Midt, kontaktperson Rune S. Foss rsf@imdi.no

IMDi Øst, kontaktperson Akhtar Chaudhry akc@imdi.no

Budsjett: Ses i sammenheng med tiltak 11. Budsjett: Kr. 880 000 på post 01¹⁰.

Resultatmål: Bidra til bedre forståelse og innsikt i metoder og virkemidler for identifisering og håndtering av saker om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

I 2016 har det i alle regioner blitt gjennomført konferanser, fagdager, seminarer og kurs for ansatte i barnehager, for lærere, rådgivere og skolehelsetjenesten i grunnskolen, for helsestasjoner, for bosettingsansvarlige og mottaksledere, for ansatte ved omsorgssentre for enslige mindreårige, barnevernsansatte og ungdomsarbeidere. Det er ikke alle regionene som har arrangert egne kunnskapskonferanser for målgruppene i tiltak 5, men tematikken har vært integrert i andre kompetansehevingstiltak for førstelinjetjenesten. Det å benytte eksisterende

---

¹⁰ I direktørmøtet i januar 2016 ble det besluttet at midlene på 1,22 mill som tidligere var avsatt til gjennomføringen av tiltak 5 og 11, også skulle dekke gjennomføringen av tiltak 6: *Nordisk ungdomskonferanse* med midler på 340 000,-. Dette har gitt mindre handlingsrom enn tidligere år.

samlingsarenaer for målgruppen til kunnskaps- og erfaringsformidling har vært både effektivt og ressursbesparende. Fokuset i 2016 har vært identifiserings- og handlingskompetanse og trender og utvikling på feltet. Temaer det har vært fokusert på er fenomenforståelse, beskyttelsestiltak til utsatte, migrasjonshelse, enslige mindreårige, psykisk utviklingshemming, ekteskapsproblematikk og informasjon om hjelpeapparatet. Arrangementene er gjennomført i samarbeid med fylkeskommuner, kommuner, RVTS, og andre samarbeidspartnere i de regionale nettverkene. Kompetanseteamet, integreringsrådgivere (IR) og minoritetsrådgivere (MR) har vært hyppig brukt som foredragsholdere og kursledere.

Den ekstraordinære flyktningssituasjonen har bidratt til at temaer som barneekteskap har blitt satt på dagsorden. Dette temaet kombinert med den store flyktningeankomsten fra blant annet Syria, Irak og Afghanistan har bidratt til et større fokus på blant annet kunnskap og håndtering av saker som gjelder tvangsekteskap, samt sette det i en større sammenheng som del av den psykososiale oppfølgingen som gis til flyktninger.

Måloppnåelse: Det har blitt gjennomført ulike kompetansehevingstiltak over hele landet i 2016. Store konferanser er tidligere vurdert som lite hensiktsmessig for denne målgruppen og det legges en del arbeid i å tilpasse og gjøre opplegget så praksisnært som mulig. I 2016 har det likevel blitt arrangert noen større konferanser, men rettet mot spesifikke målgrupper, med temaer som for eksempel barneekteskap og migrasjonshelse.

Tiltak 6: Årlig nordisk konferanse for ungdom (BLD)

Ansvarlig utfører: IMDi- Midt, kontaktperson Rune S. Foss

Budsjett: Kr. 340 000,-.

Resultatmål: Bidra til engasjement blant nordisk ungdom og skape nettverk på tvers av de nordiske landene

Den nordiske ungdomskonferansen "Bridging the gap" ble arrangert i Trondheim i april 2016. På konferansen deltok 45 ungdommer fra Danmark, Sverige, Finland og Norge på konferansen. Flere deltakere fra konferansen i 2014 var også representert. IMDi Midt samarbeidet med Trondheim kommune, og sentrale bidragsytere var Alna lederskole, Thomas Prestø med Tabanka Crew og Fryshuset Malmö. Hovedmålet for konferansen var å styrke og engasjere ungdommene, så vel som å danne et nordisk nettverk der ungdommene kan fungere som ressurser for hverandre. Konferansen gav mulighet for at ungdommene kunne diskutere temaer som tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og ekstrem kontroll innenfor trygge rammer. Ungdommenes engasjement gjorde at de selv kom med forslag til hvordan de kunne være endringsagenter i sine egne miljøer, noe som også inkluderte å invitere hverandre til å bidra på ulike konferanser i hjemlandene. I evalueringen av konferansen var et av ønskene fra deltagerne at det i fremtiden arrangeres flere samlinger ikke bare i Norge, men også andre steder i Norden som for eksempel i Danmark, Sverige og Finland.

Måloppnåelse: Konferansen for 2016 ble godt gjennomført, og hadde gode tilbakemeldinger fra deltakerne. Hovedmålene om å bidra til engasjement og nettverk på tvers av de nordiske landene er dekket, men i hvilken grad konferansen bidrar til at ungdommene påvirker utviklingen på området er usikkert.

Tiltak 11: Styrket lokal forankring gjennom regionale koordinatorene (BLD, JD, AD, KD, HOD)

Ansvarlig utfører: IMDi Øst

IMDi Vest, kontaktperson Ohene Aboagye oab@imdi.no.

IMDi Sør, kontaktperson Ingrid Sætre isa@imdi.no.

IMDi Indre-Øst, kontaktperson Eva Kahn ekh@imdi.no.

IMDi Nord, kontaktperson Dulo Dizdarevic ddi@imdi.no.

IMDi Midt, kontaktperson Rune S. Foss rsf@imdi.no

IMDi Øst, kontaktperson Akhtar Chaudhry akc@imdi.no

Budsjett: Kr. 880 000 på post 01¹¹.

Resultatmål 1: Etablering av tverrfaglige og regionale kompetansenettverk. De regionale kompetansenettverkene forventes å samarbeide med RVTS-ene og andre relevante kompetansemiljøer og å bygge på arbeidet til eksisterende lokale nettverk og samlinger. Kompetanseheving i regionene skal blant annet bygge på erfaringene fra de treårige kommunale prosjektene i Drammen, Trondheim, Kristiansand og Skien.

De regionale koordinatorene arbeider gjennom og utvikler tverrfaglige kompetansenettverk på regions- og fylkesnivå. Nettverkene er særlig innrettet for arbeidet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, men enkelte har også en annen overbygning, som f.eks. vold i nære relasjoner, helse eller velferd.

Felles for samtlige av de regionale og fylkesvise nettverkene er at de har fastsatte eller jevnlige møter der de samarbeider om å utarbeide og gjennomføre kompetansehevingstiltak i de ulike regionene, samtidig som nettverkene bidrar til faglig informasjonsdeling og erfaringsutveksling på tvers av etatene.

IMDi Sør

Regional koordinator i IMDi Sør er initiativtager til Agdernettverket, samt deltar ved behov i de andre opprettede nettverkene i regionen.

Agdernettverket

Agdernettverket ble opprettet i august 2012 og ledes av IMDi Sør v/regional koordinator. Det består i dag av representanter for Fylkesmennene i Agder, RVTS Sør, Bufetat Sør, NAV fylke, Agder politidistrikt, Videregående skole i Vest Agder, Minoritetsrådgiver, Familievernet i Aust og Vest Agder og Krisesentrene i Agder. Nettverket har siden opprettelsen hatt jevnlige møter. Nettverket har gjennomført et møte i 2016 der hovedtemaene var nettverkets fremtid i 2017, samt erfaringsutveksling og oppsummering av nettverkets arbeid så langt. Det var enighet om at nettverket skal fortsette også etter 2016, og man vil se på sammensetning og mandat på neste møte når ny handlingsplan foreligger.

Parallelt med Agdernettverket har det blitt opprettet et nettverk for kommunene i Agder-fylkene under temaet folkehelse. Dette driftes av fylkesmennene, men arbeidet er foreløpig satt på vent.

---

¹¹ I direktørmøtet i januar 2016 ble det besluttet at midlene på 1,22 mill som tidligere var avsatt til gjennomføringen av tiltak 5 og 11, også skulle dekke gjennomføringen av tiltak 6: *Nordisk ungdomskonferanse* med midler på 340 000,-. Dette har gitt mindre handlingsrom enn tidligere år.

Årsaken er delvis grunnet ressursmangel hos Fylkesmannen og delvis grunnet omorganisering i forbindelse med sammenslåing av fylkesmannsembetene i Agder.

Telemark

I 2015 startet regional koordinator i IMDi Sør sammen med regional koordinator i IMDi Øst planleggingen av et nettverk som omfatter både Telemark og Vestfold. I 2016 har IMDi Sør etablert et samarbeid med politiet i Telemark, men arbeidet med nettverket er fortsatt i oppstartsfasen.

IMDi Sør har etablert et godt samarbeid med RVTS, og anser samarbeidet som nyttig i arbeidet. I tillegg har de gjennom Agderforskning opprettet et samarbeid med Senter for Likestilling ved Universitetet i Agder.

IMDi Vest

Regional koordinator i IMDi Vest er nettverksmedlem i Bergensnettverket, og har for 2016 vært initiativtager til samarbeidsmøtene som har vært arrangert dette året.

Hordaland

Bergensnettverket ble formelt etablert i 2015. Representanter fra UDi Vest, RVTS Vest, Bufetat Vest, minoritetsrådgiverne i regionen deltar i et uformelt nettverk sammen med Bergen kommune v/Barnevernstjenesten, Utekontakten, SLT, NAV, Familievernkontoret, Hordaland fylkeskommune og Politiet. I 2016 har nettverket hatt mye frafall som har resultert i at nettverket pr desember 2016 består av: to personer fra Hordaland Politidistrikt, en person fra Bjørgvin Familierådgivingskontor, tre personer fra Bergen kommune v/Byrådsavdeling for sosial og helse, en person fra RVTS Vest, en person fra UDI Vest, en person fra Kirkens Bymisjon og en person fra Røde Kors. IMDi Vest har tidligere forsøkt å overføre ansvaret for nettverket til Bergen kommune uten å lykkes. I 2016 har de hatt tre møter, og det er planlagt et fjerde evalueringsmøte i desember 2016. IMDi Vest ved regional koordinator gjennomførte høsten 2016 en konferanse om "Internasjonale perspektiver på vold" som del av Bergen kommune sin temauke. De ønsker å satse på flere samarbeidsprosjekter i 2017.

Rogaland

"Nettverket mot tvangsekteskap i Stavanger" har ledet innsatsen på fagfeltet i Rogaland fylket. Nettverket begynte som et prosjekt med midler fra IMDi og er nå godt integrert i den ordinære driften i kommunen. I 2016 har det vært lite kontakt mellom regional koordinator og Stavanger grunnet prioritering i bosettingsoppgaver.

Sogn og Fjordane

Fylket har ikke mange innvandrere innenfor målgruppen og ble gjennom kompetansehevingstiltak i regi av IMDi Vest og RVTS Vest kjent med problemstillingene knyttet til tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og ekstrem kontroll. Gjennom de interkommunale kursoppleggene har regional koordinator prøvd å stimulere til kontakt mellom de ulike tjenestene i ulike kommuner, og vært pådriver for at andre lokale aktører skal ta initiativ til et formelt nettverk. I 2016 har regional koordinator ikke hatt mulighet til å arbeide videre med å innlemme fylkesmannen i nettverksarbeidet, men Regional koordinator og RVTS Vest planlegger i 2017 oppfølging og nye kurs for hele region Vest.

Det er etablert et godt samarbeid med UDI Vest og RVTS Vest. Samarbeidet med Bufetat Vest opprettholdes gjennom Bjørgvin Familievernkontor. I tillegg har det vært godt samarbeid med minoritetsrådgiverne i regionen, men i andre halvdel 2016 har det ikke vært minoritetsrådgivere i regionen.

RVTS Vest er fortsatt den viktigste samarbeidspartneren, først og fremst gjennom felles kompetanseheving av hjelpeapparatet i regionen. I 2017 ønsker de å videreføre et regionalt kompetansehevingstiltak med ulike kurstilbud som de gjennomførte i 2014-2015. I tillegg til kompetanseheving innebærer det å få oversikt over ulike lokale samarbeidsarenaer i Region Vest. For å formalisere, sikre og videreføre det gode samarbeidet mellom RVTS og IMDi Vest er det utarbeidet en samarbeidsavtale som foreløpig er utsatt i påvente av ny handlingsplan.

IMDi Midt

Regional koordinator i IMDi-midt koordinerer det overordnede regionale nettverket mot vold i nære relasjoner, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i Midt-Norge. I tillegg har hvert fylke etablert sitt fylkesnettverk som Fylkesmennene koordinerer, mens regional koordinator i IMDi-Midt deltar ved behov.

Regionalt nettverk mot vold i nære relasjoner, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i Midt-Norge
Det regionale nettverket driftes av IMDi Midt-Norge, hvor de har en sekretariatsfunksjon. I nettverket er det representanter fra følgende etater: Fylkesmennene i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal, UDI Midt-Norge, RVTS Midt-Norge, familievoldskoordinatorer fra politiet i Nord-Trøndelag og i Sør-Trøndelag, IMDi Midt-Norge og Bufetat Midt-Norge. Nettverket møtes tre ganger per år og har også gjennomført det i 2016.

Nettverket har utarbeidet en samarbeidsavtale som har som overordnede målsetting å styrke, samordne og forankre innsatsen mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i regionen. Nettverket skal bidra til å sikre et godt forebyggende og helsefremmende arbeid og styrke det kommunale hjelpeapparatets evne til å håndtere saker som gjelder alvorlige begrensninger av unges frihet, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse gjennom fellessatsinger som felles konferanser; men også ved å prioritere kompetansetilføring i regionen. I 2016 arrangerte nettverket en regional konferanse «Ære og makt i grenseland» med tema kultursensitivitet i barneoppdragelse».

Uavhengig av ny handlingsplan har medlemmene i nettverket blitt enige om å opprettholde nettverket i drift selv om dette ikke blir en del av kommende handlingsplan på feltet.

Fylkesnettverk

I hvert av fylkene, Møre og Romsdal, Nord- og Sør-Trøndelag finnes fylkesnettverk i regionen. Nettverkene er noe ulikt organisert: Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal har organisert arbeidet rundt temaet "Vold i nære relasjoner", Sør-Trøndelag rundt temaet "Folkehelse". Fylkesmennene har tatt ansvaret for å drifte disse nettverkene. IMDi har en støttefunksjon overfor disse nettverkene og deltar på enkeltmøter ved behov. Fylkesnettverkene har fokus på system, samordning av arbeidet på fagområdene, felles kompetanseheving til kommunene, nettverksbygging lokalt, kommunale planer og rutiner. Nettverkene er noe ulikt sammensatt, men utover Fylkesmannen, Bufetat, RVTS og politi, deltar også sentrale kommuner med representanter fra barnevern, helsesøstre, SLT-koordinatorer, representanter fra spesialisthelsetjenesten, mottaksledelse m.fl. I 2016 har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag iverksatt et prosjekt med en SLT-koordinator på fylkesnivå for å utarbeide en fylkesplan som skal være overordnet for hele Nord-Trøndelag. I 2016 har to nettverk med fokus på migrasjonshelse i Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag slått seg sammen. Disse nettverkene har fokus på kjønnslemlestelse, men også sosial kontroll. I Møre og Romsdal har Fylkesmannen ansatt en flyktningekoordinator som skal ha ansvar for migrasjonsspørsmål herunder æresrelatert vold. Målet er å systematisere oppfølgingen av hver kommune på Fylkesmannsnivå.

IMDi Midt har et godt samarbeid med RVTS Midt-Norge om kompetansehevingstiltak til kommunene. Kompetansehevingen i Trondheim kommune bygger på erfaringer fra blant annet det treårige kommunale prosjektet i Trondheim som er etablert som en permanent ordning (Dialogsenteret). De er en naturlig samarbeidspartner i kompetansehevingsarbeidet.

IMDi Nord

IMDi Nord har vært initiativtaker og møteleder i to aktive fylkesnettverk i 2016. I tillegg har regional koordinator samarbeidet med nettverksmedlemmer i det regionale nettverket om felles tiltak.

Regionalt nettverk mot vold i nære relasjoner, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

I 2014 ble det etablert et tverrfaglig, regionalt nettverk i region nord bestående av en representant fra henholdsvis Troms Politidistrikt, Statens Barnehus i Tromsø, RVTS, UDI, BUFdir og regional koordinator (RK) fra IMDi. Nettverkets mandat har vært å utarbeide en felles aktivitetsplan, dele erfaringer, bidra til intern fagutvikling og samarbeide om formidling av informasjon. Nettverket har ikke avholdt egne møter i 2016, men har samarbeidet på ulike tiltak.

Nordlandsnettverket

Nettverket ble etablert i 2015 og består av representanter fra Nordland fylkeskommune ved utdanningsavdelingen, minoritetsrådgivere fra IMDi og regional koordinator. I 2016 har de avholdt fem planleggingsmøter for å planlegge og gjennomføre kompetansehevingstiltak for videregående skoler i Nordland

Nettverk med deltagere fra Hammerfest og Alta

Nettverket ble etablert i 2015, og består av representanter fra Hammerfest kommune, Alta kommune, minoritetsrådgiver og regional koordinator. I 2016 gjennomførte de åtte møter for å planlegge, gjennomføre og evaluere to kompetansehevingstiltak for Finnmark og Troms fylke.

I 2016 har det vært avholdt to møter med RVTS nord for å utveksle informasjon, og se på ulike samarbeidsarenaer da det tidligere har hatt noen samarbeidsutfordringer relatert til hvordan de best kan nå målgruppene. I møter med kommuner som vurderer å utarbeide egne planer mot vold i nære relasjoner, har regional koordinator henvist til ressurspersoner i RVTS for veiledning i prosessen med planene. En rekke etater har vært vesentlige i samarbeidet med IMDi-nord om tiltak 11. Blant annet har IMDi-nord hatt et godt samarbeid med Statens Barnehus i Tromsø og Bodø, politidistriktene, barneverntjenesten og rådgiverforum for videregående skoler. Til tross for at forpliktelsen for de involverte partene har vært tidsbegrenset og knyttet opp mot konkrete tiltak ønsker de å benytte seg av den kunnskapen og kjennskapen de har fått til hverandres kompetanse på området i større grad enn tidligere.

IMDi Øst

Regional koordinator i IMDi Øst koordinerer arbeidet i Østlandsnettverket og Østlandsnettverkets fagforum. I tillegg deltar regional koordinator i en nettbasert nettverksgruppe «Flerkulturell opplæring i Vestfold-nettverk» og samarbeider og bidrar inn i flere relevante fylkesvise og lokale nettverk i regionen.

Østlandsnettverk mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet

Østlandsnettverket dekker fylkene Oslo, Akershus, Østfold, Hedmark og Oppland¹², og ble etablert januar 2014. Østlandsnettverket bestod pr. 1.1.2016 av representanter fra RVTS Øst, Bufetat Øst, Barne- og familieetaten i Oslo, Fylkesmannen i Oslo og Akershus, UDI, Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, Oslo politidistrikt, Politiets utledningsenhet, Enerhaugen familievernkontor og (Bufetat Øst) og de regionale koordinatorene fra IMDi Øst og IMDi Indre Øst. I 2016 er Østlandsnettverket utvidet med en representant fra det nyopprettede Familievernets nasjonale voldsteam. I tillegg vil representant for vergemålsavdelingen hos Fylkesmannen i Oslo Akershus delta i nettverket fra 2017¹³. Alle etatene har faste representanter i nettverket for å sikre kontinuitet og effektivitet i arbeidet.

Nettverkets overordnede mål er å bidra til at arbeidet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet blir en integrert del av berørte instansers tjenesteyting, at det inngår i den generelle innsatsen mot vold i nære relasjoner, og ses i sammenheng med arbeidet for gode levekår og likestilling.

Nettverkets mandat er å styrke, samordne og forankre, samt drive kompetanseheving, av tjenesteapparatet i Østlandsregionen.

I 2015 etablerte Østlandsnettverket en utvidet nettverksgruppe, kalt *Østlandsnettverkets fagforum*, som har fokus på trender og utvikling i fagfeltet. Dette utvidede nettverket består av representanter fra relevante etater og organisasjoner i regionen.

I 2016 har Østlandsnettverket hatt sju samarbeidsmøter, og to interne miniseminar med utvidet deltakelse fra representanter i fagforum med tema barneekteskap, og trender og utvikling i arbeidet videre der temaer som bosetting og gjenbosetting, og ettervern av unge som har opplevd vold/æresrelatert vold og måtte bryte med familien var i fokus. Samarbeidsmøtene har blitt brukt til oppfølging av aktivitetsplan for 2016 utarbeidet i 2015, planlegging av felles kompetansetiltak, informasjonsdeling og diskusjoner. I tillegg har faglig informasjonsdeling, erfaringsutveksling og samarbeid vært i fokus under møtene. Østlandsnettverket har arrangert fire fagseminarer for førstelinjen, sektormyndigheter og frivillige organisasjoner i 2016. Temaene for fagseminarene har vært barneekteskap, lovverk og praktisk tilnærming i arbeidet mot vold i nære relasjoner, psykisk utviklingshemming og ekteskapsproblematikk og et tilbakeblikk på handlingsplansperioden – hva har vi fått til og hva har vi lært?

Organiseringen av Østlandsnettverket med en fast, mindre arbeidsgruppe og en utvidet nettverksgruppe/fagforum har vist seg å fungere godt og har resultert i økt samarbeid mellom etatene. At nettverket har fokus på kompetansebygging sett i relasjon til trender og utvikling har vist seg å være en viktig suksessfaktor for relasjon- og nettverksbygging på tvers av etater i regionen. Regional koordinator har også et tett og godt samarbeid med RVTS Øst, om bl.a. planlegging og gjennomføring av nettverkets fagseminar.

---

¹² Bakgrunnen for deltakende fylker og for et Østlandsnettverk som omfatter både IMDi Øst og IMDi Indre Øst, er at RVTS Øst og Bufetat Øst har hele Østlandet, unntatt Vestfold og Buskerud, som sitt arbeidsfelt. Deltakere fra Vestfold og Buskerud inviteres til aktiviteter og fagseminarer i Østlandsnettverkets regi.

¹³ Det er under forutsetning av opprettholdelse av nettverket i 2017 som er avhengig av ressurser og koordinering, og må avvendes i påvente av ny handlingsplan mot tvangsekteskap som er forventet februar 2017.

Regional koordinator i IMDi Øst er også aktiv i ulike samarbeidsfora hvor representanter fra ulike etater og organisasjoner møter, noe som bidrar til å etablere kontakter og tverretattlig samarbeid. Blant annet deltar regional koordinator i den interdepartementale arbeidsgruppen for vold i nære relasjoner som er ledet av Justis- og beredskapsdepartementet.

IMDi Indre Øst

IMDi Indre Øst sin regionale koordinator har en rolle som initiativtaker, er fast representant, nettverksmedlem eller koordinator i følgende fire regionale nettverk per desember 2016: Østlandsnettverket, Buskerudnettverket, Opplandsnettverket og «Hjelp som nytter». I 2016 har IMDi Indre Øst og arbeidet aktivt med utvikling av et samarbeid med Hedmark fylkeskommune. Det har resultert i kompetanseheving i regionen, og foreløpig et årlig samarbeidsmøte på leder og saksbehandlernivå hos Fylkesmannen.

Buskerudnettverket

I 2011 ble det etablert og driftet nettverksgruppe for fagpersoner i Buskerud som arbeider direkte med problematikken. Nettverket møtes to til fire ganger per år. Formålet med nettverket er å kjenne til hverandres arbeid med problematikken, tilegne seg ny kunnskap, bygge relasjoner, og opprettholde og utvikle kompetanse på feltet. Nettverkets deltakere er: Politi og familievoldskordinator, Familievern, Konfliktrådet, NAV, Beredskapshjem/akuttinstitusjonen i Buskerud, Familiehjem Buskerud, Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, Inntak og fosterhjemsrekruttering. Fra og med sommeren 2015 har IMDi Indre Øst v/ regional koordinator deltatt som fast representant, og ny minoritetsrådgiveren i Drammen har deltatt fast siden høsten 2015. I 2016 har nettverket hatt tre felles møter med gjennomgang av tiltak i handlingsplanen 2013-2016, og to møter med fokus på drøfting av problemstillinger på temaet som nettverksdeltakerne har på sin arbeidsplass. Nettverket bidrar dessuten til informasjons- og erfaringsutveksling mellom nettverkets deltakere.

Oppland- nettverk for arbeidet mot æresrelatert vold

I 2015 ble det etablert et nettverk som består av representanter fra følgende etater og organisasjoner: Fylkesmannen i Oppland, IMDi indre Øst, UDi Indre Østland, Oppland fylkeskommune, Gjøvik omsorgssenter (tilhørende Bufetat Øst), Gudbrandsdal krisesenter, Familievernkontoret Innlandet, RVTS Øst og innlandet politidistrikt. Hovedmålet til fagnettverket er informasjonsutveksling mellom etatene i nettverket, styrking og utvikling av kompetansen til nettverksdeltagere, og samarbeid om kompetanseheving av tjenesteapparatet i fylket. Det planlegges fire møter i året, og IMDi Indre Øst tar ansvaret for koordineringen det første året.

I 2016 har nettverket hatt fire møter med fokus på informasjonsutveksling og erfaringsdeling, planlegging av kompetansehevingstiltak i fylket, med tema «tilbud til voldsutsatte». Det har i tillegg blitt gitt kompetanseheving til nettverkets medlemmer på følgende temaer; «Innsikt i krissentrenes arbeid med voldsutsatte» og «æresrelatert vold i det tsjetjenske miljøet». Mandatet er foreslått endret til vold i nære relasjoner og som konsekvens av det blir nettverkets mandat revidert og vedtatt på første møte i nettverket 2017.

Nettverk «Hjelp som nytter»

Nettverket er opprettet og drives av RVTS Øst, og består av representanter på fagnivå som flyktningekonsulenter, programrådgivere, helsepersonell, skolepersonell, nav-ansatte fra kommuner i fylkene Hedmark, Oppland, Oslo, Akershus og Østfold. IMDi indre Øst/v regional koordinator bidrar som nettverksmedlem, samt med kompetanseheving og innspill til temaer. Nettverket har to faste møter i året med fokus på erfaringsutveksling og kompetanseheving til ansatte som arbeider med flerkulturelle innbyggere i kommunen, samt på tematikken

tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet. I tillegg til nettverkssamling om tvangsekteskap og tilgrenset problematikk har nettverksdeltakerne fått opplæring i fenomenforståelse og veiledning om verktøy for å avdekke eller forebygge forekomst av tvangsekteskap og andre typer æresrelatert vold.

Regional koordinator v/IMDi Indre Øst har et godt samarbeid med RVTS Øst. Da det har vært utfordrende å etablere kontakt med RVTS Sør, hovedsakelig på grunn av geografisk plassering har de i stedet intensivert samarbeidet med RVTS Øst i 2016 ved at RVTS Øst har blitt fast medlem i Opplandsnettverket. I tillegg deltar sammen i Østlandsnettverket. IMDi Indre Øst bidrar også i RVTS Øst sitt nettverk «Hjelp som nytter». Dette samarbeidet har resultert i to kompetansehevingstiltak høsten 2016, et seminar om flerkulturelt familieliv og fagdag om arbeidet mot kjønnslemlestelse.

Resultatmål 2: Det skal etableres et forpliktende samarbeid på lokalt og regionalt nivå blant berørte etater.

Mange etater og tjenesteytere er involvert i nettverksarbeid både lokalt og regionalt i alle regioner, men det er utfordrende å etablere forpliktende samarbeid med berørte etater. Dette fordi IMDi ikke har mandat til å forplikte andre etater til formelt samarbeid. Samarbeid må derfor i stor grad baseres på den enkelte etats interesse og vilje til prioritere dette i form av tid og ressurser. Det gjør at flere av de regionale koordinatorene har hatt fokus på å få samarbeidstiltak til å oppleves som verdifulle nok til at de ulike etatene som involverer seg ser nytteverdien av samarbeid for eget arbeidsfelt. For enkelte regioner har derfor forpliktelsene vært tidsbegrenset og koblet opp mot konkrete tiltak. Formelt forpliktende samarbeid og involvering fra relevante aktører er forsøkt løst gjennom samarbeidsavtaler og ved å lederforankre nettverkens mandat og strategi, men fortsatt er dette en utfordring i enkelte regioner. Det etterlyses derfor en tydeligere satsing og klargjøring i etatenes oppdragsbrev slik at dette arbeidet kan bli noe enklere. I 2016 har det i enkelte regioner vært en prioritet å få fylkesmannen mer involvert og engasjert i nettverkene, og til å forplikte seg i det regionale arbeidet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet. Det har vært utfordrende da Fylkesmennene ikke har konkrete oppgaver knyttet til problematikken, og eller vanskelig for å inngå forpliktende samarbeid på feltet da det oppleves som for ressurskrevende.

Resultatmål 3: Arbeidet skal sees i sammenheng med tiltak om utarbeidelse av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner.

De fleste kommunene i Akershus og Østfold har utarbeidet, eller er i ferd med å utarbeide, kommunale eller interkommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. I Vestfold har 12 av fylkets 14 kommuner gått sammen om å utarbeide en enhetlig plan mot vold i nære relasjoner. Alle bydelene i Oslo skal nå ha utarbeidet egne handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, etter pålegg fra byrådet i 2014. I 2016 har flere andre kommuner utviklet handlingsplaner og veiledere, bl.a. Kristiansand, Sogndalen, Lillesand, Risør, Mandal, Skien, og kommuner i Molde-, Værnes og Lindesnes-regionen. IMDi, i samarbeid med RVTS, bistår og veileder i dette arbeidet og sørger for at tematikken tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet blir ivaretatt.

RVTS er en viktig samarbeidspartner og premissleverandør da de har et særskilt ansvar for å bistå kommunene i utarbeidelsen av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Det

er en utfordring at kommunene formelt ikke er pålagt å utarbeide kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Dette kan påvirke i hvilken grad kommunene følger opp, evaluerer og aktivt bruker de kommunale handlingsplanene som et verktøy. IMDi tar opp viktigheten av å utvikle lokale handlingsplaner i møter med kommuner. IMDi, ved regionale koordinatorene, påpeker også sammenhengen mellom vold i nære relasjoner og tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet når de gir kompetanseheving. En generell erfaring er at tematikken tvangsekteskap, kjønnslemlestelse m.m. må inngå i et mer overordnet perspektiv som vold i nære relasjoner, folkehelse eller integrering for å oppleves relevant for samarbeidspartnerne.

Resultatmål 4: Arbeidet til de regionale koordinatorene skal skje i samarbeid med Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Samarbeid skjer først og fremst gjennom direkte kontakt mellom regional koordinator og Kompetanseteamet. Kompetanseteamets medlemmer og deres kompetanse blir benyttet i gjennomføring og planlegging av kompetansehevingstiltak i regionene. Samtidig er de også viktige samarbeidspartnere i enkeltsaker, samt for oversikt over utvikling og trender regionalt.

Måloppnåelse tiltak 11: I samtlige regioner finnes det tverrfaglige kompetansenettverk. Enkelte nettverk er regionale, andre er fylkesbaserte. I IMDi Midt er det etablert både et regionalt nettverk og fylkesvise nettverk som drives av fylkesmannen. I andre regioner er forpliktende samarbeid og forankring fortsatt en utfordring. Det er forsøkt løst gjennom samarbeidsavtaler, og ved å lederforankre nettverkene mandat og strategi. I 2016 har de i enkelte regioner prioritert arbeidet med å inkludere Fylkesmennene i nettverkene. Det har vært utfordrende da Fylkesmennene ikke har konkrete oppgaver knyttet til problematikken, og eller vanskelig for å inngå forpliktende samarbeid på feltet da det oppleves som for ressurskrevende. For å oppnå forpliktende samarbeid og styrket lokal innsats vil lederforankring hos samarbeidspartnere, herunder kommune-/fylkesledelse, være avgjørende. Noen av de nåværende nettverkene er sårbare i den forstand at videre fremdrift er avhengig av ressurser og/eller IMDis koordinering, mens andre nettverk videreføres uavhengig av ny handlingsplan.

I tillegg til et videomøte i 2016 har erfaringsutvekslingen mellom regionale koordinatorene hovedsakelig foregått via to seminarer som IMDi Øst har initiert for å møte utfordringene ovenfor: 1) Internseminar om «veien videre» for å inkludere regionkontorene i arbeidet med å utarbeide anbefalinger for det regionale arbeidet etter 2016¹⁴, 2) Halvdagsseminar med mål om å forbedre samarbeidet mellom integreringsrådgivere, regionale koordinatorene og forebyggingsseksjonen for et mer strategisk arbeid med kompetanseheving.

---

¹⁴ Anbefalingsnotatet ble oversendt Justis- og beredskapsdepartementet våren 2016. IMDis anbefalinger for tiltak 11 var at regionale koordinatorens oppgaver bør bli en del av IMDis ordinære oppdrag, men med justeringer basert på erfaringer; 2) Oppgaven med å koordinere regionale nettverk og kompetansebygging legges til RVTS, og 3) Oppgaven med å samordne, forankre og forplikte bør legges til Fylkesmannen.

Tiltak 16: Spesialutsendinger for integrerings saker ved ambassadene i Amman, Ankara, Islamabad og Nairobi

I tillegg til arbeidet ved ambassadene, har integreringsrådgiverne (IR) i 2016 gjennomført målrettet kunnskaps- og kompetansedeling med tjenesteapparat og førstelinje i Norge. Integreringsrådgiverne har holdt foredrag og møter i hele landet. Innsatsen har også vært rettet mot diasporaen både for kunnskap- og kompetansedeling, samt nettverksbygging. Erfaringene og tilbakemeldingene har vært positive og har vist behovet for den kunnskapen IR-ene besitter.

IR har til sammen jobbet med 202 saker: 13 gjennomført tvangsekteskap, 38 frykt for tvangsekteskap, 56 etterlatt i utlandet, 20 frykt for å bli etterlatt i utlandet, 2 ekstrem kontroll, 3 frykt for kjønnslemlestelse, 28 trusler og vold, og 42 andre familierelaterte saker.

Tabellen viser antall saker rapportert inn til integreringsrådgiverne, fordelt på sakstyper i tidsrommet 2013-2016

Kategori	2013	2014	2015	2016	Totalt
Andre familierelaterte saker	31	38	58	42	169
Frykt for TVE	37	33	34	38	142
Etterlatt i utlandet	25	28	36	56	145
Trusler/vold	18	15	13	28	74
Gjennomført TVE	8	13	6	13	40
Frykt for å bli etterlatt i utlandet	3	2	4	20	29
Ekstrem kontroll	1	5	2	2	10
Frykt for KLL	1	2	1	3	7
Totalt	124	136	154	202	616

Fordelingen på sakstyper fra stasjonene er fortsatt noenlunde jevnt fordelt i forhold til fjorårets tall, men det totale antall saker har fortsatt å øke 2015. Pga sykefravær ble noen saker fra 2015 registrert i 2016, slik at økningen siste året framstår noe større enn den i realiteten er. Forklaringer på at antall saker øker kan være at ordningen nå er godt etablert, flere ansatte i hjelpeapparatet kjenner til ordningen, flere utsatte tar kontakt med hjelpeapparatet, og det er et tett samarbeid med Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i transnasjonale saker.

IR i **Amman** har mange saker som er sammensatte og faller inn under flere kategorier (tvangsekteskap, frihetsberøvelse, seksuelle overgrep mot mindreårige, omsorgssvikt, drapsforsøk). Dagens måte å kategorisere sakene på får ikke fram denne kompleksiteten. IMDi skal videreutvikle rapporteringssystemet i 2017. Flere av sakene har vært innom flere tjenestesektorer i Norge før de ender opp hos IR i Amman. Mange av sakene som håndteres er svært alvorlige. IMDi fremhever behovet for et mer systematisk og koordinert forebyggingsarbeid i Norge. God og tidlig kartlegging om tvang og overgrep er viktig for å sette i verk tiltak som virker.

Arbeidet i **Ankara** har blitt preget av en rekke terrorangrep som rammet de største byene i landet sammen med kuppforsøket i Juli. Dette har skapt en politisk ustabil situasjon som har vært vedvarende ut året. IR knyttet til stasjonen i Ankara har ansvaret for Iran. Det er meldt at

samarbeidet i 2016 har vært noe redusert ettersom ambassaden i Teheran ikke har vært direkte involvert i mange saker. Sakene IR jobber med er mangfoldige både i form av sakens art og den utsattes alder og etniske bakgrunn. Sakene har vedrørt personer med Norge, Tyrkia, Iran, Afghanistan, Irak og Syria som opprinnelsesland. Sakenes art og omfang forutsetter et samarbeid med tyrkiske instanser og norske ambassader i andre land. Tyrkia blir i mange tilfeller brukt som transittland for mange i regionen. Når saker begynner i Tyrkia klarer IR/ambassaden å sette i gang tiltakene ganske raskt og får god hjelp av myndighetene/politiet der det er behov. Samarbeid med den nordiske politiliasjonen har også gitt fortgang i behandling av saker der denne involveringen har vært nødvendig.

Integreringsrådgiver i **Islamabad** melder at antall saker fra minoritetsrådgiverne har økt. IMDi ser det som positivt at arbeidet mot tvangsekteskap ser ut til å medføre en større innrapportering av saker. Det er stort sett hovedperson selv som melder sakene til ambassaden. E-post er det vanligste mediet som benyttes i innmeldte saker. Erfaringene fra flere av sakene viser at det tverrfaglige samarbeidet mellom skole, barnevern og politi i Norge fungerer.

De fleste sakene som håndteres ved ambassaden i **Nairobi** er barn eller unge voksne som blir ufrivillig etterlatt av sine foreldre i Somalia. Mange av disse sakene har en forhistorie med ungdomskriminalitet og/eller rus fra Norge. Andre saker kan spores tilbake til mer alvorlig kriminalitet og rusproblematikk der foreldrene ikke ser andre alternativer enn å sende ungdommen til Somalia. Skolene ungdommene sendes til i Somalia markedsføres som «rehabiliteringssentra» og retter seg mot diasporaungdom fra vesten. En målsetting ved disse skolene er å trekke ungdommene i retning av sin opprinnelseskultur (kulturrehabilitering). Streng disiplin og fordypning i Islam er hovedelementer i undervisningen ved disse skolene. Ambassaden i Nairobi har kjennskap til enkelte skoler som bruker metoder som beskrives som «torturlignende». Enkelte barn og unge med norsk bakgrunn skal ha vært elever på disse skolene.